

Uwagi/propozycje zgłoszone przez organizacje pozarządowe do projektu "Programu współpracy Samorządu Województwa Dolnośląskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na Dolnym Śląsku w 2026 r." (I etap)								
Lp.	Rozdział, paragraf, obszar	obecny zapis	Treść proponowanego zapisu	Uzasadnienie proponowanego zapisu	Zgłaszający podmiot	Odpowiedź komórki opiniującej propozycję		
						Nie dotyczy zapisów projektu Programu w 2025 r.	Opinia negatywna wraz z uzasadnieniem	Opinia pozytywna i proponowany zapis
1.	Rozdział 5, §7.1 Formy współpracy	brak	Wprowadzenie dedykowanego NGO programu nakierowanego na wzmocnienie potencjału instytucjonalnego w szczególności małych organizacji pozarządowych polegającego na umożliwienie otrzymania przez NGO (w szczególności z terenów wiejskich) grantów na zakup środków trwałych przyczyniających się do ich rozwoju instytucjonalnego . Wartość swoistego bonu rozwojowego dla NGO nie powinna być niższa niż 20 000 zł dla jednego podmiotu.	1. Odpowiedź na realne potrzeby NGO Organizacje pozarządowe, szczególnie te małe i średnie, często mają ograniczone środki na inwestycje w infrastrukturę i sprzęt. Większość dostępnych grantów i funduszy jest przeznaczona na konkretne projekty społeczne, a nie na rozwój organizacji jako takiej. W efekcie NGO-sy mają trudności z: • zakupem nowoczesnego sprzętu komputerowego i biurowego, • utrzymaniem i remontem biur, świetlic czy innych lokali, Taki bon wypełniłby tę lukę, dając NGO realne narzędzie do modernizacji swojej działalności. 2. Wzmocnienie efektywności i profesjonalizacji NGO Wiele NGO-sów działa społecznie, bez stałych źródeł dochodu. Brak nowoczesnego sprzętu i odpowiednich warunków pracy prowadzi do: • mniejszej efektywności w realizacji projektów, • trudności w pozyskiwaniu grantów i środków z innych źródeł (np. brak sprzętu do pracy online, przestarzałe systemy księgowe), • problemów z zatrudnianiem i angażowaniem wolontariuszy – organizacje, które mają dobre warunki pracy, łatwiej przyciągają ludzi. Dzięki bonowi NGO-sy mogłyby się profesjonalizować, co zwiększyłoby ich wiarygodność i skuteczność. 3. Stymulowanie współpracy z lokalnym biznesem Taki bon mógłby wspierać lokalnych przedsiębiorców, ponieważ organizacje mogłyby: • kupować sprzęt i materiały u lokalnych dostawców, • zatrudniać lokalne firmy remontowe, • współpracować z lokalnymi serwisami IT. To nie tylko wzmocniłoby NGO, ale także lokalną gospodarkę. 4. Prostota i elastyczność Obecnie wiele dotacji wymaga skomplikowanych wniosków i rozliczeń, co często odstrasza NGO-sy. Bon rozwojowy byłby łatwiejszym rozwiązaniem: • jednorazowa kwota zamiast skomplikowanych procedur grantowych, • elastyczność – organizacja sama decyduje, na co	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej Stare Bogaczowice			Działania związane z remontem lokali oraz zakupem niezbędnego wyposażenia, są realizowane w ramach otwartych konkursów ofert.

				prorowadzenie stron internetowych). Wiele organizacji ma przestarzały sprzęt, co: • utrudnia efektywną pracę, • powoduje problemy z bezpieczeństwem danych, • ogranicza możliwości promocji i pozyskiwania funduszy online. Dzięki bonowi NGO mogłyby zainwestować w nowoczesne komputery i oprogramowanie, co poprawiłoby ich funkcjonowanie. Możliwe zagrożenia i jak je minimalizować Jednym z wyzwań mogłoby być niewłaściwe wykorzystanie środków lub brak odpowiedniej kontroli. Można to rozwiązać przez: • prostą, ale przejrzystą formę rozliczeń (np. faktury za sprzęt, zdjęcia przed/po remoncie), • możliwość korzystania z bonu wyłącznie u certyfikowanych dostawców, • weryfikację NGO przed przyznaniem bonu, np. czy prowadzą rzeczywistą działalność. Podsumowanie Bon rozwojowy dla NGO byłby bardzo pozytywnym rozwiązaniem, ponieważ: ☒ odpowiadałby na realne potrzeby NGO – brak środków na sprzęt i remonty, ☒ poprawiłby efektywność i profesjonalizację organizacji, ☒ wspierałby lokalnych dostawców i przedsiębiorców.			
2.	Rozdział 5, §7.1 Formy współpracy	brak	Wprowadzenie dedykowanego NGO programu nakierowanego na wzmocnienie potencjału instytucjonalnego w szczególności małych organizacji pozarządowych polegającego na umożliwieniu otrzymania przez NGO (w szczególności z terenów wiejskich) grantów na zakup środków trwałych przyczyniających się do dostosowania się NGO do wymogów dostępności . Wartość swoistego bonu rozwojowego dla NGO nie powinna być niższa niż 20 000 zł dla jednego podmiotu	Podmioty publiczne od 6 września 2021 roku muszą zapewniać dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami na podstawie Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696). Ustawa ta wprowadza obowiązek zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w podmiotach publicznych oraz w organizacjach pozarządowych realizujących zadania publiczne. Od 6 września 2021 r. podmioty publiczne, Wprowadzenie Bonu na dostępność dla NGO byłoby bardzo dobrym rozwiązaniem, ponieważ pomogłoby organizacjom pozarządowym spełnić wymogi Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a jednocześnie poprawiłoby ich funkcjonowanie. Dlaczego Bon na dostępność dla NGO to dobry pomysł? ☒ Wspierałby NGO w realizacji obowiązków prawnych • Od 6 września 2021 roku NGO realizujące zadania publiczne muszą zapewniać dostępność architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną. • Wiele NGO nie ma środków na dostosowanie się do tych wymagań, co grozi wykluczeniem ich z udziału w konkursach i grantach publicznych. ☒ Zmniejszałby nierówności w sektorze NGO ☒ Duże organizacje mają większe zasoby finansowe i	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej Stare Bogaczowice		Działania związane z remontem lokali oraz zakupem niezbędnego wyposażenia, są realizowane w ramach otwartych konkursów ofert.

				3. Rozwój lokalnych liderów społecznych i profesjonalizacja kadr Możliwość udziału w zagranicznych stażach i wymianach zwiększyłaby motywację do angażowania się w sektor NGO. Działacze społeczni mogliby uczyć się od najlepszych praktyk europejskich, co wpłynęłoby na wzrost jakości działań prowadzonych w regionie. Wprowadzenie systemu stypendialnego dla kadr NGO mogłoby ułatwić młodym liderom zdobycie doświadczenia w międzynarodowych organizacjach i powrót na Dolny Śląsk z nowymi kompetencjami. 4. Wzmocnienie wizerunku Dolnego Śląska jako regionu otwartego na współpracę Aktywnie działające międzynarodowo NGO to lepsza promocja Dolnego Śląska na arenie europejskiej. Organizacje mogłyby tworzyć międzynarodowe inicjatywy i konferencje, przyciągając do regionu ekspertów i inwestorów społecznych. Możliwość wymiany kadr i nawiązywania partnerstw mogłaby zachęcać do osiedlania się i działania w regionie bardziej wykwalifikowanych osób z zagranicy. Jak taki program mógłby działać? 🕒 Finansowanie: Granty na organizację wizyt studyjnych i misji gospodarczych NGO, Fundusze na organizację międzynarodowych projektów społecznych i edukacyjnych, Stypendia dla pracowników NGO na staże i szkolenia zagraniczne. europejskich inicjatyw społecznych.			środkami mogącymi służyć realizacji proponowanego działania. Zważywszy na priorytety współpracy zagranicznej województwa obszary działania i priorytety zostały zdefiniowane w innych obszarach tematycznych i geograficznych.	
4.	Rozdział 6 § 8. Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	Brak	Wspieranie i promowanie projektów w zakresie mediacji gospodarczej	Niemalże w każdym przedsiębiorstwie dochodzi do konfliktów z inną firmą (np. na tle relacji biznesowych czy też finansowych). Mediacja stanowi narzędzie pozwalające rozwiązać spory w sposób sprzyjający zachowaniu dobrych relacji i daje szansę na dalszą współpracę przy zrozumieniu wzajemnych stanowisk.	Stowarzyszenie Dolnośląska Izba Mediatorów		Wydział Rozwoju Regionalnego nie rekomenduje uszczegółowienia zakresu zadań w zakresie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości poprzez wskazanie mediacji gospodarczej. Propozycja tematycznie wpisuje się w obszar "Działalności wspomagającej (...)" i nie powinno się szczegółowo wskazywać poszczególnych elementów czy też aspektów obszaru. Przy obecnych zapisach takie działania są możliwe. Jednocześnie DG-R nie planuje w 2026 r. realizować zadań w zakresie mediacji gospodarczej.	

5.	Rozdział 6 § 8. Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	Brak	Wspieranie i promowanie projektów w zakresie mediacji pracowniczej	Często zatrudnienie polega na pracy w zespole, co wiąże się ze szczególnymi obowiązkami i odpowiedzialnością. Wszelkie stresujące warunki mogą kreować napięte relacje nie tylko pomiędzy współpracownikami, ale również przełożonymi czy właścicielami firmy. Konflikty najlepiej jest rozwiązywać w fazie początkowej. Mediacje pracownicze stanowią doskonałe narzędzie pozwalają nie tylko zażegnać konflikt, ale również odbudować dobre relacje, które staną się wartością przedsiębiorstwa.	Stowarzyszenie Dolnośląska Izba Mediatorów	Nie dotyczy programu współpracy		
6.	Rozdział 6 § 8. Działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Brak	Wspieranie i upowszechnianie projektów edukacyjnych z zakresu wychowania obywatelskiego, w szczególności wiedzy o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów i stosowania prawa	Projekty edukacyjne z zakresu wychowania obywatelskiego, w szczególności wiedzy o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów i szerzenie świadomości prawnej, pozwoli na nabycie kompetencji społecznych determinujących właściwe funkcjonowanie w wielu dziedzinach życia. Ponadto pozytywnie wpłynie na kształtowanie postaw obywatelskich w społeczeństwie (np. szacunku, zrozumienia).	Stowarzyszenie Dolnośląska Izba Mediatorów			Proponowane działania mogą być realizowane w priorytecie "Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych", w zadaniu "Działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego". Jeżeli adresatami są dzieci, młodzież lub studenci uczący/kształcący się na terenie Województwa Dolnośląskiego, Stowarzyszenie może ubiegać się o dotację w ramach ogłaszanych przez Wydział Edukacji otwartych konkursach ofert lub w trybie pozakonkursowym.
7.	Rozdział 6 § 8. Działania na rzecz młodzieży	Brak	Wspieranie i upowszechnianie projektów edukacyjnych z zakresu mediacji rówieśniczych	Niemalże każda placówka szkolna boryka się z problemem konfliktów pomiędzy młodzieżą (np. hejtem, agresją psychiczną i fizyczną), jak również pomiędzy młodzieżą a nauczycielami, pomiędzy rodzicami, a także pomiędzy rodzicami i nauczycielami. Przekazanie młodzieży od najmłodszych lat idei polubownego rozwiązywania sporów, pozwoli odejść od ich eskalacji, a nadto może pozytywnie wpłynąć na jej rozwój, większą tolerancję na odmienności i potrzeby drugiego człowieka, przez co w przyszłości młodzież będzie podejmować alternatywne działania, pozwalające rozwiązać konflikty. Jednocześnie idea mediacji może pozytywnie wpłynąć na usprawnienie i poprawę komunikacji pomiędzy rodzicami a nauczycielami, czy też młodzieżą a	Stowarzyszenie Dolnośląska Izba Mediatorów		Działanie może zostać zrealizowane w ramach zadania "Działania na rzecz młodzieży". W ramach zadania można realizować działania wspierające inicjatywy edukacyjne takie jak: projekty edukacyjne i warsztatowe poszerzające wiedzę ogólną i kompetencje miękkie.	
8.	Rozdział 6 § 8. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	Brak	Kultywowanie i podtrzymywanie pamięci o przeżyciach Polaków na Sybirze: wyjazd do Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, Muzeum Powstania Warszawskiego i Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie; wrzesień 2026 r.	Związek Sybiraków Oddział w Legnicy w IV kwartale 2024 r. obchodził 35 rocznicę reaktywacji. Związek liczył na początku działalności 2300 członków, obecnie tylko 550 osób. Zarząd Oddziału uważa za celowe i wskazane wyróżnić wyjazdem do miejsc pamięci narodowej osoby, które od początku działają społecznie w tym Związku.	Związek Sybiraków Oddział w Legnicy		Związek Sybiraków Oddział w Legnicy może ubiegać się o dotację w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego organizowanych przez Wydział Kultury.	

9.	Rozdział 6 § 8. Obszar: Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	Brak	Seminarium Uczniowskie „Bohaterów Kresowych wskrzesić czas”	Angażowanie młodzieży szkolnej do poznawania kultury i dziejów Polaków mieszkających i tworzących na Kresach II Rzeczypospolitej. Rozwijanie wśród młodzieży podziwu, szacunku i dumy z postawy Polaków w wydarzeniach i historii Kresów II RP.	Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział Jeleniogórski		Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział Jeleniogórski może ubiegać się o dotację w otwartych konkursach ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego organizowanych przez Wydział Kultury, otwartych konkursach ofert ogłaszanych przez Wydział Edukacji. Działanie może zostać również zrealizowane w ramach zadania "Działania na rzecz młodzieży" – można realizować projekty poświęcone wzmocnieniu tożsamości lokalnej oraz patriotyzmu, w tym patriotyzmu lokalnego czy projekty edukacyjne związane z upowszechnianiem	
10.	Rozdział 6 § 8. 1.2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 1.11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości 1.12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej	Brak	Dostępność: – szkolenia w zakresie dostępności dla podmiotów profesjonalnych, – upowszechnianie wiedzy w społeczeństwie, – projektowanie uniwersalne, – wdrażanie norm dostępności w instytucjach publicznych i prywatnych, – audyty, certyfikacja dostępności	Celem realizacji zadania jest aktywizacja samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców w obszarze dostępności oraz uniwersalnego projektowania - podniesienie świadomości i wiedzy na temat przygotowywania produktów, świadczenia usług dostępnych dla osób zagrożonych wykluczeniem ze względu na sytuację życiową, wiek lub niepełnosprawność. Cele szczegółowe projektu: •Wywarcie perswazji na osobach mających wpływ na kształt produktów i usług, co w efekcie doprowadzi do zmiany sposobu myślenia o polityce ich dostępności, •Wzrost świadomości w zakresie potrzeb osób wykluczonych, •Wzrost wiedzy na temat obowiązujących przepisów prawa, •Wzrost wiedzy na temat tworzenia, administrowania, zarządzania udostępniania produktów czy usług, •Bobudzenie potencjału uzdolnionych konstruktorów, programistów, twórców, redaktorów, administratorów i zarządców. •Zwiększenie empatii i zrozumienie potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami •Promowaniu dobrych praktyk i rozwiązań zwiększających dostępność i jakość zasobów, •Zwiększenie dostępności do rzeczy i usług.	Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych			Wskazane formy upowszechniania dostępności są realizowane w ramach otwartych konkursów ofert oraz zadań zleczanych organizacjom w trybie pozakonkursowym.

11.	Rozdział 6 § 8. Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	Brak	Aktywizacja zawodowa: – wypracowanie standardów działania Agencji Zatrudnienia, zwłaszcza w zakresie zatrudnienia osób wykluczonych, wymagających zatrudnienia wspomaganego, – wspieranie rozwoju Agencji Zatrudnienia, – alternatywne formy zatrudnienia: zakłady aktywności zawodowej, – wsparcie nauki – szkoły branżowe, nauki dorosłych – kursy i szkolenia zawodowe	Weryfikacja oddziaływania: realizacja wpłynęła na zwiększenie zatrudnienia oraz poprawę sytuacji na rynku pracy. To odpowiedź na potrzeby rynku pracy wskazane w dokumentach strategicznych oraz konieczność przystosowania pracowników/pracodawców do zmian na rynku gospodarczym. Wysoka stopa bezrobocia oraz poziom bierności zawodowej (zwłaszcza osób wykluczonych, niepełnosprawnych), brak odpowiednich kompetencji/kwalifikacji zawodowych, powoduje, że najtrudniej jest otrzymać i utrzymać pracę na otwartym rynku pracy, co rzutuje na aktywizację społeczną i zawodową. Naczelną ideą niniejszego działania jest rehabilitacja zawodowa. Celem rehabilitacji, jak i spodziewanym rezultatem oddziaływania jest osiągnięcie najwyższego możliwego poziomu samodzielności i niezależności osoby aktywizowanej, przejście z pozycji biorycy na pozycję dawcy – osoby produktywnej i tworzącej cenne społecznie wartości, a więc pełna integracja ze społeczeństwem, znajdująca wyraz w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym.	Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych			Działania na rzecz wsparcia zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem, społecznym, są już realizowane poprzez dofinansowanie kosztów utworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.
12.	Rozdział 6 § 8. Działalność na rzecz integracji cudzoziemców	Brak	Działania na rzecz cudzoziemców: – centra informacji i wsparcia cudzoziemców, – przystosowanie do życia w społeczności	Obecność cudzoziemców w Polsce jest faktem, dlatego należy stworzyć sprzyjające warunki do integracji społecznej, kulturowej i zawodowej w/w.	Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych			W części dotyczącej cudzoziemców z niepełnosprawnością, zamieszkałych na terenie województwa dolnośląskiego, to działania na rzecz ich integracji społecznej są podejmowane w ramach otwartych konkursów ofert oraz zlecania zadań organizacjom w trybie pozakonkursowym. Działanie uwzględniono w ramach zadania DOPS - Działalność na rzecz integracji cudzoziemców. Zapis w wykazie działań do realizacji: Stworzenie zintegrowanej platformy wsparcia, w ramach projektu „Centra Integracji Cudzoziemców na Dolnym Śląsku” finansowanego ze środków Funduszu Azylu Migracji i Integracji, w której przedstawiciele różnych sektorów będą mogli oferować kompleksowe usługi dla cudzoziemców. Centra te będą również miejscem spotkań i wymiany doświadczeń, gdzie migranci będą mogli skorzystać z różnorodnego wsparcia (dostarczanego dzięki zawiązanemu na potrzeby realizacji celów projektu partnerstwu podmiotów z różnych sektorów), które ułatwią im proces adaptacji do życia w Polsce. Planowane działania obejmą wszystkich obywateli państw trzecich, którzy zamieszkują Dolny Śląsk, a także przedstawicieli społeczeństwa przyjmującego oraz instytucje i organizacje, które na co dzień pracują z i dla społeczności migranckiej. Proponowana treść zapisu nie jest zgodna z działaniem realizowanym przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy na rzecz cudzoziemców. Beneficjenci, z którymi DWUP ma obecnie podpisane umowy o dofinansowanie, realizują projekty na rzecz cudzoziemców, w ramach działania 7.5 FEDS, nakierowanego na wspieranie aktywnego włączenia społecznego, promowania równości szans, niedyskryminacji oraz zwiększenia zdolności do zatrudnienia. Nie są to działania w ramach zaproponowanych zapisów przez Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych.

13.	Rozdział 6 § 8. Turystyka i krajoznawstwo	Brak	Rozwój turystyki i krajoznawstwa: – dostępność architektoniczna, – w zakresie informacyjno-komunikacyjnym, – cyfryzacja, digitalizacja	Dolny Śląsk jest regionem wielu atrakcji turystycznych i kulturowych. Celem jest zapewnienie lepszej dostępności przestrzeni fizycznej (w tym architektonicznej) w szczególności szlaków górskich, infrastruktury turystycznej oraz usług cyfrowych i przestrzeni informacyjno-komunikacyjnej, a także wzmocnienie inkluzywności produktów i usług, dotyczących turystyki i rekreacji. Cechą wyróżniającą jest kompleksowe podejście do problematyki turystyki (w tym dostępności). Współpraca odpowiada na tę potrzebę, głównie w zakresie podejścia do spójności i ciągłości przestrzennej modernizowanych i remontowanych obiektów, ich obudowy edukacyjno-informacyjnej, zastosowania innowacyjnych rozwiązań cyfrowych.	Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych			Działania na rzecz upowszechniania turystyki społecznej są już realizowane w ramach otwartych konkursów ofert. Informacja dotycząca sposobu zapewnienia dostępności przy realizacji zadania publicznego, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jest wymagana w każdym konkursie ogłaszanym przez Wydział Turystyki
-----	--	------	---	---	--	--	--	--